

I P A A P

Na przełomie maja i czerwca 2024 r. odbyła się pierwsza runda warsztatów dot. oceny wrażliwości na zmiany klimatu w każdym z subregionów województwa śląskiego skierowana do przedstawicieli samorządów lokalnych. Podczas spotkań, które miały miejsce w Częstochowie, Rybniku, Bielsku-Białej oraz Katowicach ponad 100 przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego omawiało zagrożenia związane ze zmianami klimatu. Podsumowania warsztatów dokonano podczas otwartego webinarium w 19 czerwca 2024, w którym udział wzięło ponad 120 osób.

Warsztaty spełniły wiele funkcji. Aktywizacja i włączenie administracji publicznej samorządów lokalnych województwa śląskiego jako podmiotów adaptacji do zmian klimatu są niezbędne. Bez ich zaangażowania działania województwa będą niewystarczające dla skutecznego wdrażania całego RPA. Spotkania pozwoliły na omówienie zagrożeń klimatycznych powiatów i gmin z punktu widzenia podmiotów zarządzających poszczególnymi jednostkami samorządowymi.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w ramach prac nad Regionalnym Planem Adaptacji do zmian klimatu dla Województwa Śląskiego (RPA) przeprowadził szczegółową analizę warunków klimatycznych i hydrologicznych uwzględniając zarówno historyczne dane pomiarowe, jak i dane z modelowania klimatu i warunków hydrologicznych w przyszłości – do 2050 roku. W ramach przeprowadzonych prac zespół ekspertów wykonał również analizy mające na celu zidentyfikowanie sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu. Wyniki przeprowadzonych analiz zostały zaprezentowane przedstawicielom samorządów lokalnych podczas I tury warsztatów. Spotkania z interesariuszami RPA były okazją do rozmowy o występujących w województwie zagrożeniach klimatycznych.

Podczas warsztatów dyskutowano nad wrażliwością takich sektorów jak zdrowie publiczne, gospodarka wodna, transport, energetyka, budownictwo, rolnictwo, turystyka i dziedzictwo kulturowe, różnorodność biologiczna i leśnictwo.

C

Scenariusze klimatyczne dla województwa śląskiego wskazują w kolejnych dekadach na tendencje właściwe dla niemal całej Polski. Mimo zróżnicowania wartości poszczególnych parametrów w

subregionach, ogólna tendencja wskazuje wzrost średniej temperatury powietrza (o ok. 1oC do 1,31oC w zależności od scenariusza klimatycznego), wzrost liczby dni gorących i upalnych, wydłużenie fal upałów i wyższą temperaturę w czasie ich trwania oraz częściej występujące noce tropikalne. Tego typu zagrożenia wpływają negatywnie na zdrowie mieszkańców województwa. Dodatkowo, zdrowie i życie mieszkańców zagrożone jest w związku z nakładaniem się skutków zmian klimatu i zanieczyszczenia powietrza – w niemal wszystkich powiatach województwa obserwowane jest wysokie stężenia NO₂ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀, przekraczające wartości zalecane przez Światową Organizację Zdrowia.

Bez wątpienia wrażliwość mieszkańców województwa na ekstremalne warunki pogodowe jest najważniejsza, dlatego była szeroko dyskutowana podczas warsztatów. Uczestnicy spotkań zwracali uwagę na spodziewan

między samorządami lokalnymi. Współpraca w ramach adaptacji do zmian klimatu sektora turystyki powinna być zintegrowana z innymi działaniami, takimi jak planowanie gospodarki wodnej na poziomie województwa.

Zarówno w analizach IOŚ-PIB jak i w pracach warsztatowych ważna w województwie śląskim jest wrażliwość różnorodności biologicznej na zmiany klimatu. W tym zakresie szczególnie istotny jest problem rozprzestrzeniania się obcych gatunków inwazyjnych, takich jak barszcz Sosnowskiego, rdestowiec ostrokończysty, nawłóć kanadyjska czy nutria. Problem ten jest skutkiem nakładania się działalności człowieka oraz zmian klimatu i jest obserwowany we wszystkich subregionach, w szczególności w otoczeniu cieków, a także na terenach przemysłowych. Wśród zagrożonych zasobów przyrodniczych województwa śląskiego są także ekosystemy leśne. Zagrażają im pożary (w subregionach północnym, centralnym i zachodnim) oraz wichury (w subregionach centralnym i południowym). Obserwowane jest także pogorszenie się kondycji drzewostanów i ich usychanie w lasach (subregion centralny) oraz zamieranie sosny i świerka (subregion północny, zachodni, południowy). W subregionach zachodnim i centralnym zwrócono uwagę na zamieranie jesionu i wiązu, które jest także związane ze zmianami klimatu, a dotyczy nie tylko lasów, ale także zieleni miejskiej.

Wrażliwymi na zmiany klimatu są w województwie śląskim sektory takie, jak transport i energetyka. Infrastruktura transportowa i energetyczna podlegają negatywnemu wpływowi ekstremalnych zjawisk pogodowych. Dodatkowo utrudnienia w funkcjonowaniu tych sektorów są pogłębiane w terenach górniczych i pogórnicych, w których zachodzą zmiany w rzeźbie powierzchni ziemi i stosunkach wodnych.

Podsumowując pierwszą turę warsztatów, można stwierdzić, że przeprowadzone analizy i dyskusje dostarczyły cennych informacji na temat wyzwań klimatycznych, z jakimi będzie musiało się zmierzyć województwo śląskie. Kluczowe będzie podjęcie działań adaptacyjnych we wszystkich wrażliwych sektorach oraz zacieśnienie współpracy między samorządami lokalnymi, aby skutecznie przeciwdziałać negatywnym skutkom zmian klimatu i chronić zdrowie oraz dobrostan mieszkańców regionu.

Zarówno dla Województwa Śląskiego, jak i zespołu IOŚ-PIB istotne jest, aby proces opracowania

R	A	Ś l ą s k i e	1 w 0 6 s 2 0 2 4	y	K a t o w i c e	e
R	A	Ś l ą s k i e	w a r s z t a t y		2 3 . 0 5 . 2 0 2 4	C z ę s t o c h o w a
R	A	Ś l ą s k i e	w a r s z t a t y		2 7 . 0 5 . 2 0 2 4	R
R	A	Ś l ą s k i e	w a r s z t a t y		2 8 . 0 5 . 2 0 2 4	B i e l s k o - B i a ł a
R	A	Ś l ą s k i e	w e b i n a r	p o	d s u m o w a n i e	1 9 . 0 6 . 2 0 2 4